

Lairibafoorum 2012

Kokkuvõtte töögruppide aruteludest

Töögrupp: RIIK

Probleemistik seoses lairibaühenduse arendusega

- Hajaasustus:
  - Infrastruktuuri ehitus kallis
  - Majanduslik otstarbekus ülalpidamisel
  - Kasu eri rühmadele on erinev
  - Võrgu omanik ei teeni?
- Analüüsi on vähe saadaval – majanduslik tasuvus/mõju; võrdlused teiste riikidega vms.
  - Kas praegu defineeritud „kiire“ on liiga kiire?
- Nutikaid võimalusi lairiba arenduseks („viimasel miilil“) ei ole veel liiga palju teada:
  - Vähe läbi kaalutud/räägitud
  - Bürokratia leevendus ehitamisel?
  - Kogukond, ühine panus ja kasutamine jms
- Digitaalseadmete „kirjaoskus“ kasutajatel
  - Teadlikkus madal nii teemast kui kasutamismõimalustest
  - Mugavus: „praegu ju midagi juba käib“

Panustamine: mida riik saaks teha ise?

- Arengukava (Eesti infoühiskond 2020)
  - Alusanalüüs, turutõrke uuringud
  - Monitoorimine
- Infrastruktuuri ehituse toetus (finantseerimine), nt Estwin
  - Ka muu infrastruktuuri ehitusega nõuda valguskaabli „maha panemist“
- Uute raadiosageduste müük, spektrinõuded siduda hajaasustuse teenindamise kohustusega
- Bürokratia lahendused (kooskõlastamised, reeglid)

Panustamine koostöös teiste osapooltega:

- Pilootprojektid/programmid
  - Teadlikkuse tõstmine
  - „Viimase miili“ infrastruktuuri ehituse osaline toetus
- Kompetentsikeskuse arendamine ja käigus hoidmine
- Nõudluse tekitamine lairiba kasutamiseks
  - Teenused, nt kohalik sisu
  - Väikeettevõtlus koha peal

Rahalise ressursi kasutamise võimalused / suunamine

- „Külatee“ uus ring – pigem optikal (juhtmel) baseeruv

- Toetuse jagamine läbi kohaliku omavalituse (KOV-i) või Leader-programmi
  - Risk: turumoonutus
  - Risk: „Last Mile“-i jätkusuutlikkus (ülalpidamine, hooldus)
- Kõik investeerimismeetmed arvestavad ka lairibaga (eeskätt muu infrastruktuur)
- Konkreetse kohaliku ettevõtja toetus (kes aktiivne seotud teenuste pakkumisel/arendamisel)
- Kompetentsikeskus

Töögrupp: KOV

Probleemistik

- Jaotuspunkti väljaehitamine on kallis + eksploatatsioon
- Vähe tarbijaid (hajaasustus), pikk tasuvusaeg
- Olemasolev vaskvõrk on puudulik, uue võrgu ehitus on kallis
- Estwin ei ole lõpuni läbi mõeldud (ainult esimene etapp on selge ja ka finantseeritud, ei lahenda probleeme kohapeal)
- Nõudlus on ebaselge (soovijaid ja virisejaid on, kui võimalused luuakse, siis ühineb vähem)
- Teadlikkus & oskused kiire interneti kasutamisel on vähene
- Maaomandi küsimus ehitusel
- Puudub vastutaja (kes vastutab hajaasustuspiirkonnas kiire interneti saadavuse eest)
- Seni pole olnud finantsallikat / eraldi toetusmeedet

Panustamine: KOV ise

- Info vahendaja
  - Tarbija vajadused operaatorile
  - Tarbijate teadlikkuse tõstmine
  - Koolitused (oskused, teadlikkus, ettevõtlikkus)
- Maaküsimused: kooskõlastuste kiirendus, abi läbirääkimistel omanikega
- Kaasrahastus vajadusel
- Erinevate osapoolte koostöö koordineerimine KOV piirkonnas, asjaajamine

Panustamine KOV + tarbijad

- KOV + tarbija (vt eelmine, peamiselt teadlikkus, abi)
- Talgute korraldamine

Panustamine KOV + KOV

- Ühishanked (hind) mitme KOV peale
  - Nt. uuringud, projekteerimine, ehitus, opereerimine
- Tegevuste ja info koordineerimine

Panustamine KOV + Operaatorid

- Vahendamine teiste osapooltega
- Asjaajamine

Panustamine: KOV + riik

- Planeerimine (detailplaneeringud, üldplaneeringud jms)
- Riikliku investeerimisprogramm (infra): tingimuste väljatöötamine, uuringud
- Elektrilevi kaablite vahetusega koos?
- Riiklikesse operaatorite hanketingimustesse kohustus ka turutõrke piirkonnad ühendada

Inveteeringumeede lairiba „viimase miili jaoks“:

- jaotaja: riiklik sihtasutus
- Taotlejaid ei piisa (aktiivsus võib olla madal)
- Omafinantseeringu nõue kindlasti
- Alaliste elanike eelistus (järjekorra puhul)
  - Perede ja laste toetuskeem vms
  - Riik toetab operaatoreid otse?

Töögrupp: OPERAATORID

Probleemid ja takistused

Tarbijaga seotud

- Vähe kliente
  - Hõreasustus
  - Eramurajoonid hõredad
  - Linnad maailmaga võrreldes suhteliselt väikesed (vt ka tehnoloogia)
- Madalad hinnad tarbijatelt vs suur investeerimisvajadus. Koguinvesteeringust 60% moodustab „viimane miil“.
- Maksevalmidus tarbijatel madal – motivatsioon kasutada internetis pakutavat (teadlikkus, oskused)
- Ettekujutus odavast või tasuta teenusest – ESTWINist tulenevalt tõusnud vale-arusaam
- Tarbijate valiku suunamine – põhimõttelised mittehuvitatud, kes ei soovi midagi muuta
- NIMBY (not-in-my-backyard) – mitte minu tagahoovis – seda nii kaablite kui ka antennide osas – tihti valitsev kohapealne meeleolu

Keskkonnaga seotud

- Taluvustasude reguleeritus
  - Oht, et kui taluvustasud muutuvad, muutuvad ettevõtjate äriplaanid kahjumlikuks (Saksamaal nt tasuta)
  - Lairiba pole defineeritud avaliku huvina: omavalitsus võib soovida kiiret internetti, samal ajal võtab lubade korraldamine pikka aega
  - kortermajade kinnistud: asjaajamine - kõik omanikud peavad käima notari juures
- Tehnoloogia maksumus – ka minimaalne tehnoloogia on enamasti arvestatud suuremate mahtude jaoks, soodushinda väiksema kasutajate arvu pealt ei saa

- Regionaalarengu toetamise selgusetus – palju on riik valmis raha investeerima
- Omavalitsuste suutlikkus tegutseda
- Mittetootliku liikluse teke võrgus – eriti mobiilivõrgud kannatavad

Panustamine: Mida saab teha?

- Vaata maailma 2
  - Sideettevõtted ja infrastruktuuriettevõtted panustavad koos riigiga, KOV-idega
  - Põhiteema: Kuidas kasutada rakendusi/võimalusi
- Vajaduste kaardistamine kohapealt KOV või kodanikuühendustest, initsiatiivgruppidest
- Kogukond pakub võimalust lisaväärtusteenustest – nt kõnekeskuseks on meil viis inimest, kiire interneti kasutusala kasv
- Regionaalpoliitika olemasolu (riigi ja KOV huvi deklareerimine seoses kiire internetiga)
- Ühised investeeringud. Kohustus investeerida koos vee, kanali, elektriga, kergliiklusteede ja tänavavalgustusega internetikaabel, kui seal piirkonnas on see kavas (ESTWIN 1 ja teenuse leviku mõttes)
- ELA SA koostöö suurendamine KOV ja infraettevõtete tegevustega
- Kogukond ise kaevab, KOV teeb load, operaatorilt saab seadmed
- Operaatorid investeerivad ja subsideerivad investeeringuid maapiirkondades ka täna
- Huvitatud maaomanikke võiks olla rohkem – kiirem paigaldus
- Maavalitsuste, maanteeametite valmisolek (MNTga ESTWIN raames koostöö on väga hea)

Ootused riigilt

- ESTWIN 1 rahastamise jätkumine – 2013.a. on teadaolevalt auk sees, kui ei jätkata ei saa 4G valmis 2015.a. lõpus
- Rajamise bürokraatia vähendamine – ehitusseadus, asjaõigusseadus, samas kõik soovivad kiiresti.
- Suvine teenuste pakkumine omavalitsustest (tihti ühispuhkused kiireimal tööajal). Omavalitsused on erinevad, mõnes annab sama taseme dokumendi volikogu, teises valitsus ja kolmandas omavalitsus. Omavalitsuste suur arv.
- Elektriühenduse saamine mastidele nõuab kaua aega (kuni 9 kuud)
- Riiklik fond kohaliku interneti paigaldamise initsiatiivi toetamiseks
- Elektriliinide alla internetikaabli paigaldamine (praegu keelatud)
- Teenuste litsentsitasud kõrged – võrguteenuste hind tuleb selle jagu kõrgem
- Piirata mittetootlikku liiklust – seda eriti hõreasustusega aladel, kus paar inimest võivad kogu ühenduse laiuse kasutusele võtta/umbe joosta
- Numeratsioonitasud ja litsentsitasud peaksid olema sihtotstarbelised
- Riigilt arusaamine/deklaratsioon, et maakoht/hajaasustus jääki subsideeritavaks
- Kommunikatsioon kui avalik huvi
- Taluvuse küsimused teise omaniku maal.

Töögrupp: TARBIJAD

Probleemid

- Mets ja mäed ees: loodustingimused, ehitusraskused (nt. elektri puudumine)
- Teadlikkus madal (võimalused, kasutus)
- Puudub hetkeolukorrast selge pilt (TJA)/kaart
- Teenusepakkuja ebakompetents
- Puudub regulatiivne surve riigi poolt
- Ühistöö/koostöö puudumine Kohapealse initsiaatori puudus
- Pole KOV arengukavades prioriteediks
- Tehnorajatiste seadusandlus

Panustamine: Mida saab teha?

- Internetiühenduse volinik – eestkõneleja, info jagaja nii maal kui osapoolte juures
- Riik -> regulatsioonid
- KOV -> targad investeeringud (koos muu infraga)
- KOV -> selged tegevuskavad, mis sisaldavad ka lairiba
- Tarbijad -> nõuda arengukavadesse prioriteete
- Üheskoos -> teadlikkuse tõstmine
- Sideettevõtjad -> ärimudelite uuendus. Corporate Social Responsibilities (subsideerimine hajaasustuses)
- Koos -> rakendada analoogseid toetuskeeme (kui nt veeprogrammid haja-asustusse)

Toetamine: Kuidas riik saaks aidata?

- Internet inimõiguseks
- Eraldi fond siseministeriumi juures (taotlevad KOV-id keskselt)
- Realistlikud rahastuskeemid/-tingimused
- ELA SAle kohustus defineerida lairiba meetmed / vajalikud tingimused (regulatsioon, rahastus, koolitus)
- Tehnorajatiste seadusandlus
- Regulatiivne surve (kohustused, vastutuse selgus)